

Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
Ηπείρου
Τμήμα Λογοθεραπείας

ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΤΟΥ ΑΘΗΝΑΤΕΣΤ ΣΕ ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΠΑΙΔΙΟΥ ΠΡΩΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ ΜΕ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ

Παρουσίαση πτυχιακής εργασίας από τις
σπουδάστριες
Δρόσου Ιουλία
Παλαμίδα Ευαγγελία
υπό την επίβλεψη της καθηγήτριας κα. Ζακοπούλου
Βικτωρίας

ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΤΟΥ ΑΘΗΝΑΤΕΣΤ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΠΡΩΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ ΜΕ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ

Αντικείμενο εργασίας

Μελέτη περίπτωσης δύο παιδιών πρώτης σχολικής ηλικίας με αναπτυξιακές διαταραχές, ΔΕΠ/Υ και ΕΓΔ αντίστοιχα, με τη χρήση του εργαλείου Διάγνωσης Δυσκολιών Μάθησης ΑθηνάΤεστ

Στόχος εργασίας

- ❑ Να διαπιστωθεί η τυχόν συννοσηρότητα αυτών των δυο διαταραχών (ΔΕΠ/Υ & ΕΓΔ) με Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες ή μη
- ❑ Να προσδιοριστούν τυχόν ομοιότητες και διαφορές μεταξύ των δύο διαταραχών
- ❑ Να ελεγχθεί η ωφελιμότητα του εργαλείου ΑθηνάΤεστ προκειμένου να διαπιστωθεί η ύπαρξη μαθησιακών δυσκολιών στις εν λόγω διαταραχές

Ειδική Γλωσσική Διαταραχή (ΕΓΔ)-Specific Language Impairment (SLI)

Ορισμός Ειδικής Γλωσσικής Διαταραχής (ΕΓΔ)

Πρόκειται για μια αναπτυξιακή γλωσσική διαταραχή, που χαρακτηρίζει τα παιδιά των οποίων η γλωσσική ανάπτυξη δεν είναι ανάλογη με την ηλικία τους, χωρίς όμως να συνυπάρχουν άλλοι παράγοντες που συνοδεύουν συνήθως την εκδήλωση των γλωσσικών διαταραχών, όπως

- ❑ Χαμηλός δείκτης νοημοσύνης
- ❑ Κάποιο ακουστικό ή
- ❑ Νευρολογικό πρόβλημα

Ειδική Γλωσσική Διαταραχή (ΕΓΔ)-Specific Language Impairment (SLI)

Κλινική Εικόνα της διαταραχής

Το προφίλ των ελλειμμάτων που σχετίζονται με την Ειδική γλωσσική διαταραχή (SLI), δείχνει μια μεγάλη διακύμανση μεταξύ των ατόμων, με διαφορές να εμφανίζονται

- τόσο στο φάσμα των γλωσσικών τομέων που εμπλέκονται (φωνολογία, μορφολογία, σύνταξη, σημασιολογία, πραγματολογία)
- όσο και στον τρόπο με τον οποίο η γλώσσα επηρεάζεται (εκφραστικά ή/και προσληπτικά)

Ειδική Γλωσσική Διαταραχή (ΕΓΔ)-Specific Language Impairment (SLI)

Κλινική Εικόνα της Διαταραχής

Πιο συγκεκριμένα:

- ❑ Τα παιδιά με ΕΓΔ καθυστερούν στην κατάκτηση των πρώτων τους λέξεων (μέση ηλικία κατάκτησης των πρώτων λέξεων είναι οι 23 μήνες, ενώ για τα τυπικά παιδιά οι 11-12 μήνες)
- ❑ Οι πρώτοι συνδυασμοί των λέξεων για την παραγωγή προτάσεων στα παιδιά αυτά εμφανίζονται και αυτοί καθυστερημένα (περίπου σε ηλικία 37 μηνών, ενώ στα ΤΑΠ σε ηλικία περίπου 17 μηνών)
- ❑ Ο λεξιλογικός περιορισμός είναι ένα ακόμη χαρακτηριστικό των παιδιών αυτών
- ❑ Ανακριβή άρθρωση και δυσκολία άρθρωσης πολυσύλλαβων λέξεων εμφανίζονται συχνά στα παιδιά με ΕΓΔ
- ❑ Η σημαντικότερη, όμως, δυσκολία τους είναι τα μορφοσυντακτικά ελλείμματα που ποτέ δεν λείπουν από ένα παιδί με ΕΓΔ (μικρό μήκος φράσεων, συντακτικά απλούστερες προτάσεις, παραλείψεις ή και συγχύσεις γραμματικών στοιχείων κ.α.)
- ❑ Τέλος, αρκετά παιδιά με ΕΓΔ παρουσιάζουν δυσκολίες με πραγματολογικές διαστάσεις της γλώσσας (κάνουν άσχετα σχόλια, διακόπτουν περισσότερο, δεν ξεκινούν εύκολα διάλογο κ.α.)

Ειδική Γλωσσική Διαταραχή (ΕΓΔ)-Specific Language Impairment (SLI)

Διαγνωστικά Εργαλεία και Διαφορική Διάγνωση της ΕΓΔ

Η χρήση αξιόπιστων γλωσσικών εργαλείων μέτρησης της γλωσσικής ανάπτυξης αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της κλινικής εκτίμησης που αφορά στη διάγνωση γλωσσικών προβλημάτων. Μερικά από αυτά είναι:

- ❑ Δοκιμασία Εκφραστικού Λεξιλογίου (ΔΕΛ)
- ❑ Δοκιμασία Γλωσσικής Αντίληψης και Έκφρασης
- ❑ Bus Story Test
- ❑ Action Picture Test

Όσο χρήσιμα, όμως, και να είναι τα προαναφερθέντα εργαλεία, όταν σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να υπάρχει αλληλοεπικάλυψη ορισμένων χαρακτηριστικών, τα οποία ενδέχεται να παραπέμπουν σε μια άλλη διαταραχή, η διάγνωση της ΕΓΔ καθίσταται δύσκολη διαδικασία. Και αυτό γιατί σε μικρές ηλικίες η ΕΓΔ συγχέεται:

- ❑ με τον Αυτισμό καθώς και οι δύο διαταραχές μοιράζονται το ίδιο έλλειμμα, αυτό της γλώσσας, αλλά και
- ❑ με τη ΔΕΠ/Υ, εφόσον καμιά φορά δίνεται μεγαλύτερη σημασία στα συνοδά συμπτώματα αυτής και όχι στα ακριβή κλινικά χαρακτηριστικά

Ειδική Γλωσσική Διαταραχή (ΕΓΔ)-Specific Language Impairment (SLI)

Μορφές Παρέμβασης της ΕΓΔ

Γενικά, η Ειδική γλωσσική διαταραχή αντιμετωπίζεται με την παρέμβαση που εστιάζει στο να βοηθήσει το παιδί με ότι ειδικά γλωσσικά προβλήματα αυτό έχει. Αυτό κατ'επέκταση σημαίνει πως η κατάλληλη παρέμβαση δίνεται κάθε φορά ανά περίπτωση.

Συνήθως επιλέγεται:

- ❑ Έμμεση παρέμβαση ή
- ❑ Άμεση παρέμβαση

Πάντως σε όλες τις περιπτώσεις αυτό που προτείνεται στους γονείς και φροντιστές του παιδιού είναι η μορφοποίηση του γλωσσολογικού μηνύματος τους, με

- ❑ Παύσεις
- ❑ Μικρές προτάσεις
- ❑ Αναδιατύπωση των πληροφοριών
- ❑ Έμφαση σε λέξεις στόχους αυξάνοντας την ένταση της φωνής κ.α.

Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής με ή χωρίς Υπερκινητικότητα (ΔΕΠ/Υ) - Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD)

Ορισμός Διαταραχής Ελλειμματικής προσοχής με ή χωρίς Υπερκινητικότητα

“Η Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής και Υπερκινητικότητα είναι μια διαταραχή η οποία είναι παρούσα εκ γενετής και διαρκεί εφ’ όρου ζωής” (Whalen, 1993· 1989·Barkley 1990· 1998Z, Pelham, 1994).Θεωρείται η συχνότερη νευροαναπτυξιακή διαταραχή της παιδικής ηλικίας. Συγκεκριμένα, αναφέρεται σε παιδιά που παρουσιάζουν σοβαρά προβλήματα εστίασης προσοχής, ελέγχου παρορμητικότητας και υπερκινητικότητας σε επίπεδα που θεωρούνται δυσπροσαρμοστικά και ακατάλληλα για την ηλικία των παιδιών ή το στάδιο της φυσιολογική τους ανάπτυξης (Clare B. Jones, Ph. D., 1998).

Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής με ή χωρίς Υπερκινητικότητα (ΔΕΠ/Υ) - Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD)

Κλινική Εικόνα της διαταραχής

Κύρια χαρακτηριστικά:

Τα παρακάτω ελλείμματα είναι «πρωτογενή», είναι απόρροια δηλαδή από την ίδια τη φύση της διαταραχής και έχουν οργανική αιτιολογία (Κάκουρος, 2001).

- ❑ Ελλειμματική προσοχή
- ❑ Υπερκινητικότητα
- ❑ Παρορμητικότητα

Είναι φυσιολογικό όλα τα παιδιά να είναι απρόσεκτα, υπερκινητικά και παρορμητικά μερικές φορές, ωστόσο για τα παιδιά με ΔΕΠ/Υ οι συμπεριφορές αυτές είναι πιο σοβαρές και συμβαίνουν πιο συχνά

Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής με ή χωρίς Υπερκινητικότητα (ΔΕΠ/Υ) - Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD)

Κλινική Εικόνα της διαταραχής

Συνοδά χαρακτηριστικά:

Όλα τα παιδιά με αυτή τη διαταραχή δεν αντιμετωπίζουν υποχρεωτικά τις ακόλουθες δυσκολίες. Φαίνεται όμως ότι έχουν πιο πολλές πιθανότητες να τις παρουσιάσουν απ' ό,τι τα «φυσιολογικά» παιδιά

- ❑ Δυσκολία στη νοητική ανάπτυξη
- ❑ Μειωμένες προσαρμοστικές ικανότητες
- ❑ Μαθησιακές δυσκολίες
- ❑ Καθυστέρηση στην ανάπτυξη του λόγου και της ομιλίας
- ❑ Έντονες συναισθηματικές αντιδράσεις
- ❑ Μειωμένα κίνητρα
- ❑ Προβλήματα στην κινητική ανάπτυξη
- ❑ Διαταραχές ύπνου
- ❑ Μειωμένη αίσθηση του χρόνου

Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής με ή χωρίς Υπερκινητικότητα (ΔΕΠ/Υ) - Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD)

Διαγνωστικά Εργαλεία

Σημαντικό κομμάτι στη διαδικασία διάγνωσης της ΔΕΠ/Υ κατέχουν οι κλίμακες αξιολόγησης της συμπεριφοράς των παιδιών, οι οποίες αποτελούν τα διαγνωστικά εργαλεία για τη διάγνωση της διαταραχής. Αρχικά, είναι προτιμότερη η χρήση κλιμάκων που διερευνούν ένα ευρύ φάσμα διαταραχών της παιδικής ηλικίας, όπως είναι:

- ❑ η κλίμακα BASC (Behavior Assessment System for Children, Reynolds & Kamphaus, 1994)
- ❑ η κλίμακα CBCL (Child Behavior Checklist, Achenbach, 1991)
- ❑ οι κλίμακες αξιολόγησης του Conners (1990) για γονείς και εκπαιδευτικούς.

Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής με ή χωρίς Υπερκινητικότητα (ΔΕΠ/Υ) - Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD)

Στην επόμενη φάση ενδείκνυται η χρήση εξειδικευμένων κλιμάκων για την ανίχνευση της ΔΕΠ/Υ, όπως είναι:

- ❑ η κλίμακα ADHD-SC4 των Gadow και Sprafkin (1997)
- ❑ η κλίμακα ADHD Rating Scale- IV του DuPaul (1998)
- ❑ η κλίμακα ADHD Rating Scale IV Ελληνικής προσαρμογής και έκδοσης (Καλαντζή- Αζίζι Α., Αγγέλη Κ., Ευσταθίου Γ., 2005)

Ωστόσο, παρά τη μεγάλη βοήθεια που προσφέρουν οι κλίμακες αξιολόγησης θα πρέπει να τονιστεί το γεγονός ότι δεν αποτελούν από μόνες τους μεθόδους διάγνωσης, αλλά χρησιμοποιούνται επικουρικά μαζί με τα υπόλοιπα διαγνωστικά μέσα, όπως είναι η συνέντευξη με τους γονείς και το δάσκαλο του παιδιού, η κλινική αξιολόγηση- παρατήρησή του, αλλά και η ιατρική εξέτασή του.

Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής με ή χωρίς Υπερκινητικότητα (ΔΕΠ/Υ) - Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD)

Διαφορική Διάγνωση της ΔΕΠ/Υ

Ένας ειδικός καλείται συχνότερα να κάνει διαφοροδιάγνωση της ΔΕΠ/Υ, κατά την παιδική ηλικία, από τις εξής διαταραχές:

- ❑ Διάχυτες Διαταραχές στην Ανάπτυξη
- ❑ Αγχώδεις Διαταραχές
- ❑ Εναντιωτική Προκλητική Διαταραχή και Διαταραχή της Διαγωγής
- ❑ Διαταραχές Διάθεσης

Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής με ή χωρίς Υπερκινητικότητα (ΔΕΠ/Υ) - Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD)

Μορφές Παρέμβασης της ΔΕΠ/Υ

Όσον αφορά τη ΔΕΠ/Υ δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί ο όρος «θεραπεία», αφού δεν είναι δυνατή πλήρης αποκατάσταση (οργανικό υπόστρωμα της διαταραχής). Είναι προτιμότερο λοιπόν, να γίνεται λόγος για «θεραπευτική παρέμβαση», η οποία έχει σαν στόχο αφενός τον περιορισμό της εκδήλωσης των πρωτογενών συμπτωμάτων της διαταραχής και αφετέρου την πρόληψη των δευτερογενών συμπτωμάτων που εμφανίζονται συχνά στη βάση της ΔΕΠ/Υ.

Έτσι, μια αποτελεσματική θεραπευτική αντιμετώπιση των παιδιών με ΔΕΠ/Υ μπορεί να περιλαμβάνει:

- ❑ Φαρμακευτική αγωγή
- ❑ Τροποποίηση της συμπεριφοράς
- ❑ Συναισθηματική στήριξη των παιδιών με ΔΕΠ/Υ
- ❑ Συμβουλευτική και εκπαίδευση των γονέων τους
- ❑ Ψυχοκινητική εκπαίδευση (εάν ενδείκνυται από την παρουσία των νευροκινητικών συμπτωμάτων)
- ❑ Ειδική αγωγή
- ❑ Λογοθεραπεία (εφόσον κρίνεται απαραίτητη).

Ωστόσο, σε κάθε περίπτωση η αντιμετώπιση της διαταραχής θα πρέπει να είναι εξατομικευμένη, δηλαδή να βασίζεται στις ιδιαίτερες ανάγκες του κάθε παιδιού.

ΑΘΗΝΑ ΤΕΣΤ (ΔΙΑΓΝΩΣΗΣ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ ΜΑΘΗΣΗΣ)

Το **Αθηνά Τεστ Διάγνωσης Δυσκολιών Μάθησης** είναι μια δέσμη από επιμέρους διαγνωστικές δοκιμασίες, **δεκατέσσερις κύριες και μία συμπληρωματική**, οι οποίες αξιολογούν ένα ευρύτατο φάσμα αντιληπτικών, νοητικών, ψυχοκινητικών και ψυχογλωσσικών διεργασιών.

Οι δοκιμασίες του Αθηνά Τεστ είναι σε μορφή ψυχομετρικών κλιμάκων και αξιολογούν το **επίπεδο** και το **ρυθμό** ανάπτυξης του παιδιού σε διάφορους τομείς, όπως είναι :

- ❑ η νοητική ικανότητα
- ❑ η άμεση μνήμη ακολουθιών
- ❑ η ολοκλήρωση ελλιπών παραστάσεων
- ❑ η γράφο-φωνολογική ενημερότητα, καθώς και
- ❑ η νεύρο-ψυχολογική ωριμότητα

ΑΘΗΝΑ ΤΕΣΤ (ΔΙΑΓΝΩΣΗΣ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ ΜΑΘΗΣΗΣ)

Οι κλίμακες του Αθηνά Τεστ με τη σειρά χορήγησής τους κατά τομείς ανάπτυξης.

I. Νοητική ικανότητα

- 1.Γλωσσικές αναλογίες
- 2.Αντιγραφή σχημάτων
- 3.Λεξιλόγιο

II. Μνήμη ακολουθιών

- 4.Μνήμη αριθμών –κοινές ακολουθίες συμπληρωματική
- 5.Μνήμη εικόνων
- 6.Μνήμη σχημάτων

III. Ολοκλήρωση παραστάσεων

- 7.Ολοκλήρωση προτάσεων
- 8.Ολοκλήρωση λέξεων

IV. Γραφο- φωνολογική ενημερότητα

- 9.Διάκριση γραφημάτων
- 10.Διάκριση φθόγγων
- 11.Σύνθεση φθόγγων

V. Νεύρο-ψυχολογική ωριμότητα

- 12.Οπτικο –κινητικός συντονισμός
- 13.Αντίληψη « δεξιού-αριστερού»
- 14.Πλευρίωση

Πιλοτική χορήγηση του Αθηνά Τεστ σε περίπτωση παιδιού πρώτης σχολικής ηλικίας με αναπτυξιακές διαταραχές – Μεθοδολογία

Η πιλοτική χορήγηση του εργαλείου αφορούσε :

- τη μελέτη δύο περιστατικών πρώτης σχολικής ηλικίας με αναπτυξιακές Διαταραχές (ΔΕΠ/Υ & ΕΓΔ). Πιο συγκεκριμένα, πρόκειται για δύο αγόρια μεσαίου κοινωνικό πολιτισμικού στρώματος που φοιτούν στην Α' Δημοτικού

Όσον αφορά τη διαδικασία χορήγησης:

- Οι γονείς ήταν απαραίτητο να δώσουν την συγκατάθεση τους
- Η χορήγηση έγινε τμηματικά (σε δύο συνεδρίες)

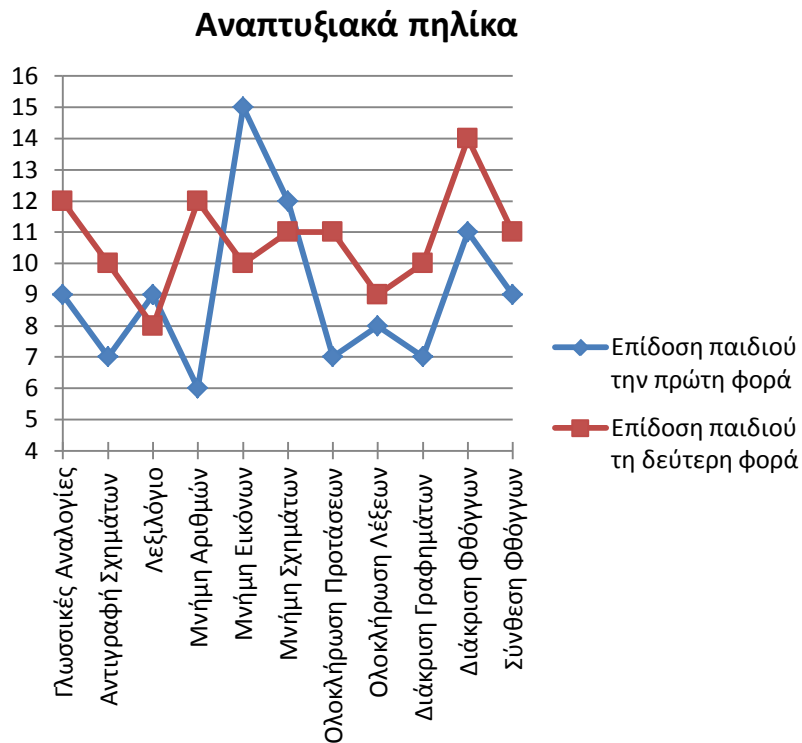
Ακολούθησαν:

- Ένα σύντομο πρόγραμμα αποκατάστασης(διάρκειας πέντε μηνών) με βάση τα ευρήματα της πρώτης αξιολόγησης
- Επαναξιολόγηση των δυο παιδιών με το ίδιο εργαλείο για μια πιο ξεκάθαρη απάντηση στα αρχικά ερευνητικά ερωτήματα

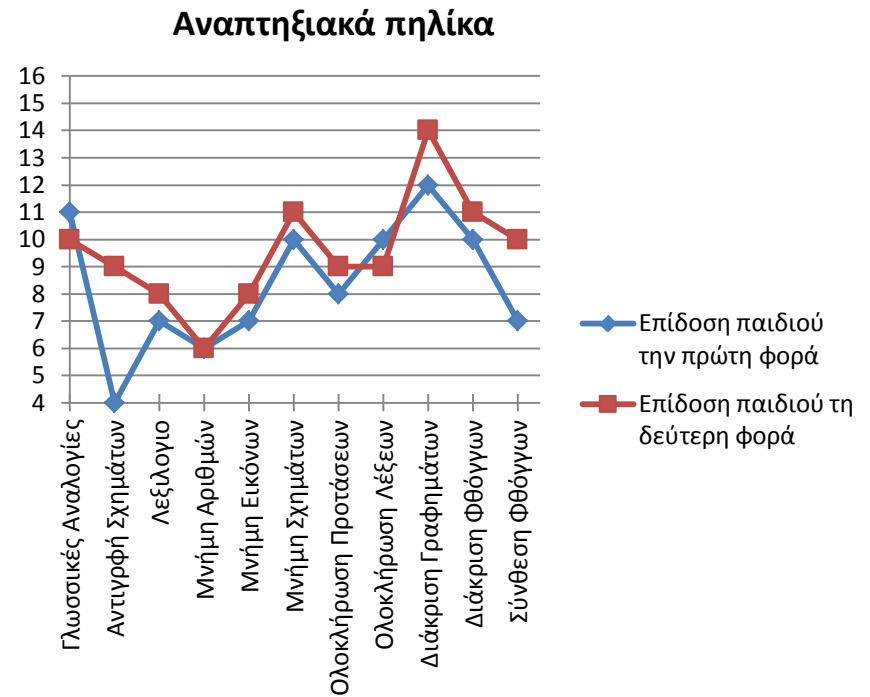
Πιλοτική χορήγηση του Αθηνά Τεστ σε περίπτωση παιδιού πρώτης σχολικής ηλικίας με αναπτυξιακές διαταραχές

Τα συγκριτικά διαγράμματα των δύο παιδιών κατά την πρώτη και δεύτερη αξιολόγηση τους με το Αθηνά Τεστ

Οι επιδόσεις του Π.

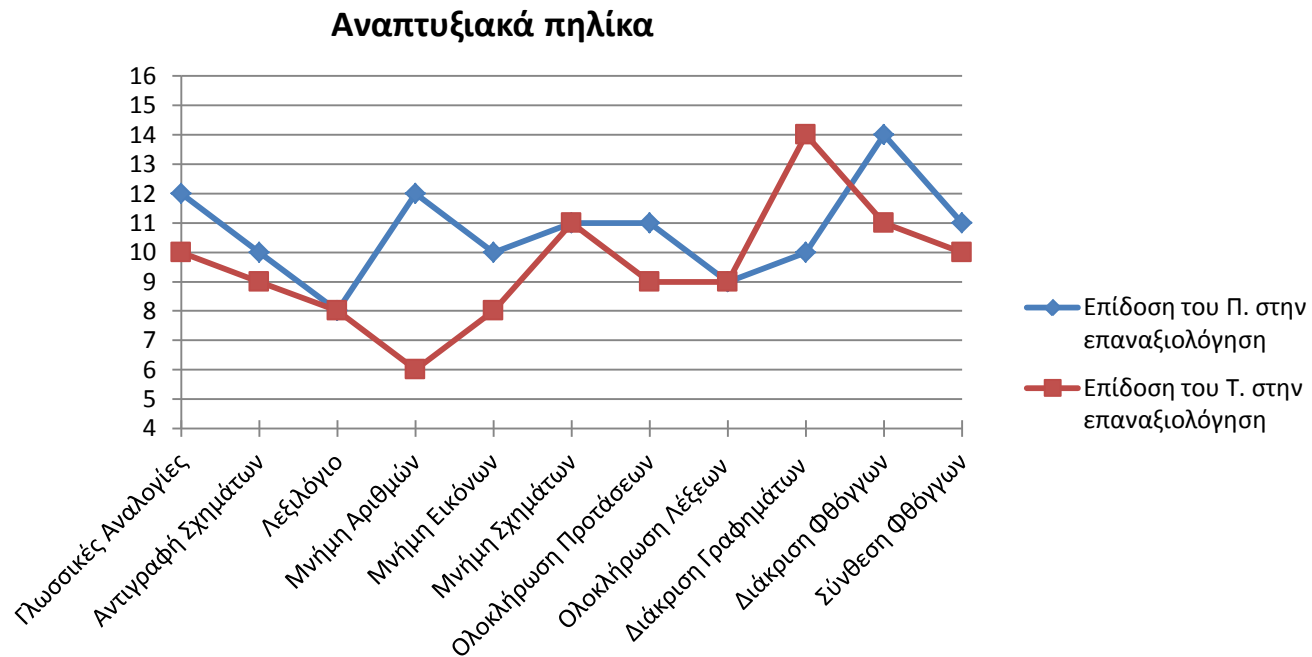

Οι επιδόσεις του Τ.

Πιλοτική χορήγηση του Αθηνά Τεστ σε περίπτωση παιδιού πρώτης σχολικής ηλικίας με αναπτυξιακές διαταραχές

Το συγκριτικό διάγραμμα των δύο παιδιών κατά την επαναξιολόγηση τους με το ΑθηνάΤεστ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ- ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μέσα από την ανάλυση των δεδομένων που συλλέχθηκαν από τα αποτελέσματα της εφαρμογής του τεστ στα δύο παιδιά προκύπτουν και οι απαντήσεις στα αρχικά ερευνητικά ερωτήματα-στόχους και πιο συγκεκριμένα προκύπτει ότι:

- ✓ Το Αθηνά Τεστ αποτελεί ένα αξιόπιστο και χρήσιμο σταθμισμένο εργαλείο για τη διάγνωση Μαθησιακών Δυσκολιών και για τον εντοπισμό περιοχών ανάπτυξης με ελλειμματικές επιδόσεις που τείνουν να δημιουργήσουν μελλοντικές δυσκολίες μάθησης
- ✓ Δεν υπάρχει συννοσηρότητα των δύο ανωτέρω διαταραχών με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες, με βάση πάντα το δείγμα μελέτης, αλλά
- ✓ Υπάρχει σημαντική ομοιότητα στην κλινική τους εικόνα και στον τρόπο με τον οποίο εμφανίζονται στα παιδιά

Προτείνεται:

- μελλοντική μελέτη και σύγκριση των δύο διαταραχών (ΔΕΠ/Υ – ΕΓΔ) με μεγαλύτερο δείγμα παιδιών για τη διεξαγωγή εγκυρότερων αποτελεσμάτων καθώς το δείγμα παιδιών δεν επιτρέπει τη γενίκευση των αποτελεσμάτων.

**Σας ευχαριστούμε για
την προσοχή σας!!!**